

## ОБ'ЄКТИВНІ ТА СУБ'ЄКТИВНІ ЧИННИКИ, ЩО ПОРОДЖУЮТЬ КРИМІНАЛЬНО КАРАНІ ДІЯННЯ ЖІНОК- ЗЛОЧИННИЦЬ

**Московець Валерій Іванович,**  
**к. соц. наук, доцент,**  
**Харківський національний**  
**університет внутрішніх справ**

**Вступ.** Жіноча злочинність, як невід'ємна складова частина загальної злочинності, відноситься до історично мінливих явищ. Їй притаманні численні особливості, які є наслідком сингулярного соціального становища жінки в суспільстві і пояснюються також своєрідністю її психіки і фізіології. Останні десятиліття спостерігається неухильне зростання жіночої злочинності не тільки в Україні, а й в усьому світі. Існують об'єктивні та суб'єктивні чинники, що провокують жінок на злочини.

**Мета роботи.** Автор поставив собі за мету проаналізувати основні фактори, які генерують кримінально карані діяння жінок-злочинниць.

**Матеріали і методи.** При написанні роботи автор використав метод спостереження, оскільки довгий час працював начальником районного відділу міліції і безпосередньо брав участь у протидії жіночій злочинності, вивчав її на практиці. Застосування методу спостереження дозволило одержати знання про події, факти, про відкриту поведінку жінок. За допомогою спостереження у дослідника склалося своє, власне враження про об'єкт аналізу. Другий метод, застосований автором, це - вивчення документів. Були використані як первинні документи, що склалися на базі прямого спостереження, так і вторинні, що представляли собою узагальнення, виконані на базі інших джерел. Зокрема, були використані статистичні дані, оприлюднені Генеральною прокуратурою України, а також матеріали Головного управління Національної поліції в Харківській області, надані автору.

**Результати і обговорення.** Звернемося до кримінальної статистики щодо загальної злочинності в Україні та жіночої зокрема. За даними сервісу Numbeo, який формує Індекс злочинності, Україна станом на 2021 рік займає 54 місце у світі (зі 135) за рівнем злочинності. В Європі за цим показником наша країна опинилася на третьому місці після Білорусі та Франції. З початку 2000-х років жіноча злочинність зростає вдвічі. Досить цікавим є коефіцієнт злочинної активності жінок. Незважаючи на деякі тенденції зростання, він залишається значно нижчим, ніж серед чоловіків і, тим більше, всього населення. Так, якщо у 2000-х роках у розрахунку на 100 тисяч населення він становив 97 осіб, то у 2010 роках – 190. Співвідношення жіночої і чоловічої злочинності нині складає 1:7. У 2019 році, зокрема, було виявлено 13785 жінок, які вчинили злочини, що складає 12,5% (у більш розвинених країнах кількість злочинів, вчинених жінками, становить від 17 % – у США, до 25 % – у ФРН та Нідерландах). Що ж стосується структури жіночої злочинності, то слід вказати, що у ній, як і у загальній, у 2019 році найбільшу частку становили злочини проти власності (63%). Найбільш розповсюдженими корисливими злочинами є крадіжки (6875 або 81 %), шахрайство (1105 або 13 %), грабежі (239 або 2,8 %), привласнення, розтрата майна або заволодіння шляхом зловживання службовим становищем (211 або 2,4 %), розбої (34 або 0,4 %), самовільне зайняття земельної ділянки або самовільне будівництво (14 або 0,16 %), умисне знищення або пошкодження майна у тому числі шляхом підпалу (12 або 0,14 %), а також вимагання (4 або 0,04 %), та інші. Серед жінок, які вчинили злочини в Україні, переважають особи досить молодого віку, із освітою, працездатні, але на момент вчинення злочину вони не працювали і не навчались – 1355 осіб або 9,8%.

До кримінологічних особливостей жіночої злочинності належать:

- Стабільний обсяг і рівень злочинності, схильний до зростання.
- Переважання корисливих злочинів, на тлі професійної діяльності.

- Зростає число жінок-убивць: в даний час серед убивць 13% жінки. Безпосередньо до жіночих злочинів відноситься вбивство матір'ю новонародженої дитини. Такий злочин скоюють 5% жінок - вбивць.
- Кількість жінок, які заподіяли тяжку шкоду здоров'ю, в 2-3 рази перевищує число жінок-убивць. Основну частину інших вбивств, скоєних жінками, становлять вбивства коханця / співмешканця і чоловіка. За деякими даними, цей вид вбивства у жінок зустрічається майже в шість разів частіше, ніж у чоловіків вбивство дружини або співмешканки. Цю обставину співробітникам карного розшуку та слідства доцільно враховувати в своїй службовій діяльності.
- Сферою здійснення жінками тяжких злочинів є сімейно-побутові стосунки. Мотиви цих злочинів - тривалі сімейні конфлікти, ревності, корисливість, катування дітей на догоду співмешканцю та ін. Зростає агресія і жорстокість скоєння злочинів жінками.
- До традиційних злочинів, що вчиняються жінками, відносяться організація та утримання місць розпусти, наклеп, образа, неправдивий донос.
- Останніми роками спостерігається збільшення участі жінок в групових злочинах (40%), а також зростання числа рецидивів (10%).
- Залежність числа жіночих злочинів від стану алкогольного і наркотичного сп'яніння (30-40%). Соціально-моральна деградація жінок, які вчиняють злочини в зазначеному стані, значно вище, ніж у чоловіків.
- Омолодження жіночої злочинності. У судовій практиці відомі особливо жорстокі вбивства, в яких брали участь дівчатка-підлітки у віці 14 - 15 років. Найчастіше середній вік жінок, які вчиняють злочини, не вище 35 років. Найбільш зростаючою динамікою відрізняються жінки від 25 до 29 років та від 18 до 24 років Ці групи в структурі жіночої злочинності займають приблизно 30%.

Численними дослідженнями виявлено, що саме недоліки сімейного виховання ведуть до формування в розумі індивіда можливості протиправної дії. Вплив сім'ї має особливу значущість у зв'язку зі здійснення її впливу і

цілеспрямованим педагогічним вихованням і управлінням поведінкою дитини з боку батьків. У Харківській області за 2018 р. за невиконання обов'язків з виховання дітей притягнуто: 2113 дорослих до адміністративної відповідальності; 15 – до кримінальної. Складено 123 матеріали на позбавлення батьківських прав. Судами за результатами розгляду 84 таких матеріалів прийнято рішення про позбавлення батьківських прав.

Значне кримінологічне значення мають недоліки суспільного виховання, оскільки воно є цілеспрямованим і формує педагогічний вплив на особистість поза сімейним середовищем та здійснюється стосовно осіб дитячого і юнацького віку. Недоліки цієї діяльності мають кримінологічне значення, коли вона (діяльність) не в повному обсязі реалізує або не здійснює вплив, який повинен мінімізувати або заповнити недоліки сімейного виховання, а також слугувати противагою негативним впливам. Найбільшою мірою порушення сімейних контактів завдає шкоди особистості дівчаток. Обділені увагою сім'ї дівчата можуть в ранньому віці починати статеве життя, у них швидше відбуваються процеси деморалізації, інтимне життя набуває безконтрольного характеру. Втративши зв'язок з родиною, кинувши школу, дівчина виходить за рамки нормального людського спілкування, повернення до нормального життя і повернення поваги оточуючих стає неможливим. Соціальне відторгнення таких жінок здійснює на них більш стійкий і згубний вплив, ніж на чоловіків.

Серед криміногенних ситуацій можна виділити: за змістом: проблемні і конфліктні ситуації. Проблемні виникають при зіткненні жінки з труднощами, перешкодами у здійсненні прийнятого рішення або досягненні задуманого. Для того, щоб виконати задумане, жінка шукає спосіб подолання обставин, що склалися, а також засоби для цього подолання. Злочинна поведінка в своїй основі містить антисоціальну установку - злочинниця готова відповідно до свого світогляду діяти всупереч інтересам суспільства. На формування цієї антигромадської установки впливають такі суб'єктивні властивості особистості, як характер, темперамент, настрій, почуття, емоції. Здійснюючи майновий злочин, жінка намагається психологічно самоствердитися в суспільстві і у

власній оцінці. А самоствердження є найпотужнішим стимулом людської активності.

Потреби в смачній їжі та алкогольних напоях, участь в сумнівних компаніях нерідко переростають в звичку до масового пияцтва. Статеві зв'язки перетворюються в розгули, розпусту і вже у цій своїй якості поступово визначають злочинну поведінку зазначених жінок. Гострота ситуації полягає в тому, що рецидивна злочинність жінок залишається самостійним явищем з характерною для неї специфікою. Рецидивна злочинність жінок певною мірою збігається з загальними показниками жіночої злочинності. Але в той же час вона наближається до чоловічої злочинності. За оцінками багатьох кримінологів, рецидив злочинів жінок досить стійкий і коливається в межах 25-30%.

**Висновки.** Підсумовуючи, зазначимо, що основними чинниками, які впливають на жіночу злочинність є:

- посилення політичної, соціальної та економічної напруженості у суспільстві у результаті несприятливої міжнародної та внутрішньої ситуації, що підвищує рівень конфліктності між людьми;
- значне розповсюдження у суспільстві таких негативних явищ, як пияцтво, алкоголізм, наркоманія, проституція, бродяжництво;
- певна деградація деяких важливих соціальних інститутів і, у першу чергу, сім'ї;
- недоліки в роботі правоохоронних органів.

Підкреслимо, що даний перелік не є вичерпним.